

**Södertörns högskola
B-uppsats FEK FK 5p
Företag och företagande**

Svartarbete bland frisörer

Uppsats VT 2005

**Indira Avdic
Peter Carlsson
Beky Chamoun
Katarina Zakardissnehf**

Handledare: Ted Modin

Abstract

Storleken på den svarta sektorn av Sveriges ekonomi är betydande, och bland frisörer är skattefusket utbrett. En del av problemet är att somliga människor väljer att klippa sig svart utanför salonger, ofta hemma hos någon. Uppsatsen behandlar hur frisörbranschen påverkas konkurrensmässigt av detta. Fokus ligger på hur ägare till frisörsalonger påverkas.

Två undersökningar har utförts för att utreda problemet. Den första är en kvantitativ ansats, där resultatet från en enkätundersökning visar hur omfattande problemet att klippa sig svart är. Denna har följts med en kvalitativ ansats, bestående av intervjuer med åtta ägare till frisörsalonger, för att få deras syn på problemet.

Resultatet från enkäten är att 45 % av de tillfrågade uppgav att de klippt sig svart hemma hos någon, och betalat för detta. Bland kvinnorna svarade 24 % att detta sker regelbundet. Pris anges som vanligaste orsak.

Hälften av de tillfrågade frisörerna anger att de inte påverkas konkurrensmässigt av denna typ av klippning, då de nischat sin verksamhet till att erbjuda en hög servicenivå (till ett högt pris). Den andra hälften, som framförallt var frisörer med priser mellan 120 och 220 kronor, menar att de påverkas som en del av konkurrensen inom frisörbranschen. För att kunna behålla sin kundkrets måste de hålla så låga priser att kunderna stannar kvar, men inte så låga att de inte kan täcka sina omkostnader.

Innehåll

Abstract	2
1 Inledning.....	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Problemställning.....	5
1.3 Syfte	5
1.4 Avgränsning	6
2 Metod	7
3 Teori	8
3.1 Frisörbranschen	8
3.2 Attitydundersökning.....	9
4 Empiri.....	10
4.1 Enkätundersökning.....	10
4.2 Intervjuer med frisörer	12
4.3 Intervju med Åke Berggren.....	12
5 Resultat.....	13
5.1 Enkätundersökningen	13
5.2 Intervjuer med frisörer	14
5.3 Intervju med Åke Berggren.....	14
6 Analys.....	16
7 Slutsats och diskussion.....	17
Källförteckning.....	19
Bilaga 1: Enkätundersökning svartarbete bland frisörer	20
Bilaga 2: Resultat från enkätundersökningen.....	21
Bilaga 3: Intervjuer med frisörer	26

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Med dagens höga skattenivåer, finns det människor i Sverige som arbetar utan att betala skatt till staten².

Storleken på den svarta andelen av Sveriges ekonomi är dock svårberäknad och därmed väldigt omdebatterad bland nationalekonomer. Beräkningar av skatteundandragandets storlek har gjorts av bland andra Ingemar Hansson³ och Åke Tengblad⁴. Genom att jämföra hushållens inkomstdeklarationer och hushållens användning av tjänster och konsumtion har skatteunderlaget kunnat beräknas. Enligt dessa beräkningar skulle den svarta andelen av den svenska ekonomin ha legat på 3-5 procent av bruttonationalprodukten sedan början av 1970-talet. Detta motsvarar cirka 90 miljarder kronor om året.

I rapporten ”Ett klipp för hederligheten”⁴ har Kenneth Lantz och Sven Brus skrivit följande: *”De branscher där skattefusket är vanligast är inom kontantbranschen, det vill säga branscher med stor andel kontant betalning. Frestelsen för företagare och kund att hoppa över hela skattedelen av sin affär är mycket stark. Frisörbranschen är en av de branscher där fusket förekommer som mest. En betydande andel av Sveriges frisörer är hederliga och betalar den skatt de är skyldiga att betala. Dessa frisörer utsätts för en svår konkurrens ifrån dem som väljer att klippa svart. ”*

I Stockholm förekommer många frisørsalonger som erbjuder samma tjänster med skilda priser. Det finns ingen klar gräns för priset på en klippning utan summan är mer baserad på faktorer som geografiska, sociala, kulturella, juridiska och politiska. Priset är troligen en orsak till att kunder väljer att klippa sig svart.

Idag väljer vissa frisörkunder att klippa sig hemma hos någon, antingen om det är en vän, familjemedlem eller en bekant till någon man känner. Kunderna kommer därmed att vara medvetna om att de klipper sig svart. Med ”svarta pengar” menas obeskattad intäkt.

¹ <http://www.friktion.se/83/c.html> Ludvigsson, Bengt. Re: RSV och modsens dubbelmoral. 2005-05-26

² Hansson, Ingemar. Sveriges svarta sektor. Beräkning av skatteundandragandet i Sverige. RSV rapport 1948:5

³ Tengblad, Åke. Beräkningar över den svarta ekonomin i Sverige. RRV rapport 1998:28 Svart arbete 2: Omfattning, bilaga 1.

⁴ Lantz, Kenneth & Brus, Sven. Ett klipp för hederligheten. <http://www.kristdemokraterna.se/downloads/470/klipp.pdf> 2005-05-16

Med "svartarbete" menar vi de frisörer som utför hårklippningar utanför salonger, och inte redovisar detta som intäkt eller moms till staten.

1.2 Problemställning

Det finns en rad problem förknippade med svart arbete. Ett av dessa är att samhället drabbas av uteblivna intäkter, vilket i förlängningen leder till sämre sjukvård, skola och omsorg och så vidare.

Då frisörbranschen är en av de drabbade branscherna har vi valt att studera denna närmare. Problemet med att frisörer skattefuskar anser vi dock är för svårhanterligt inom ramen för denna uppsats, varför problemet istället fokuseras på hur många som klipper sig svart utanför frisörsalongerna, och hur detta påverkar konkurrensen bland frisörer.

Därför kommer denna uppsats att koncentreras kring följande frågeställning:

Hur påverkas konkurrenssituationen i frisörbranschen av att individer väljer att klippa sig svart?

1.3 Syfte

Syftet med rapporten är att ta reda på hur ägare av frisörsalonger upplever konkurrens-situationen, när det finns människor som väljer att klippa sig svart. Individerna skulle kunna vara frisörernas potentiella kunder om det inte förekom svart arbete. Från företagets perspektiv kan det uppfattas som förlorade intäkter.

1.4 Avgränsning

Då problemet är mycket komplext, samt tiden för skrivande av denna uppsats är kraftigt begränsad måste problemet avgränsas.

Denna uppsats hanterar ämnet om varför människor väljer att klippa sig svart, och hur detta påverkar konkurrensen bland frisörer. I denna rapport behandlar vi människor som väljer att bli klippta privat (hemma hos någon). Huruvida det finns ett utbrett skattefusk bland frisörer som har en salong, och hur omfattande detta är kommer att bortses från i enkätundersökningen. Detta på grund av att det är mycket svårt för en kund att veta om frisören skattefuskar eller inte.

Syftet är inte att ta reda på om dessa salonger själva klipper svart, utan om de känner sig påverkade av att andra gör det. Det kan vara så att de själva fuskar med skatten men det är inget som kommer behandlas, dessutom är det en känslig fråga som det är svårt att få ett ärligt svar på.

2 Metod

Frågeställningen är följande: *Hur påverkas konkurrenssituationen i frisörbranschen av att individer väljer att klippa sig svart?*

För att lösa detta problem har, till att börja med, statistiska siffror inhämtats från närliggande ämnen, som redovisas i kapitlet teori. Som källa har Internet använts.

Då detta material ansågs ofullständigt för att kunna svara på frågeställningen valdes en tvådelad metod. Första delen är en kvantitativ ansats för att komplettera de insamlade data. Ansatsen utfördes som en enkätundersökning ställd till privatpersoner i Stockholmsområdet. Hur den utformats, och dess resultat återfinns i kapitel 4, empiri. Ansatsen används för att undersöka en större andel människor, och genom en enkätundersökning nås många människor under en kort tid.

Nackdelarna med en kvantitativ ansats är att individens egna uppfattningar och tolkningar runt svaren inte tas tillvara, utan endast ytlig information erhålls. Kvantitativa undersökningar kännetecknas även av liten flexibilitet, vilket i praktiken innebär att frågeformuläret inte kan ändras efter datainsamlingen. Fördelen är att man lätt kan sätta in data i tabeller och diagram och därmed få en överskådlig bild över det framkomna resultatet.

Resultaten från enkätundersökningen och den insamlade statistiken användes sedan som underlag inför andra delen i undersökningen, som utfördes med en kvalitativ ansats. Metoden valdes för att få mer djupgående svar än vad som är möjligt att få ut av en enkätundersökning. Undersökningen består av intervjuer med frisörer som har en salong, för att utreda hur deras verksamhet har påverkats av den svarta sektorn.

De insamlade intervjuerna har sedan analyserats för att se om det finns något samband mellan svaren. Efter analysen utreds huruvida resultatet av undersökningen besvarar frågeställningen. Uppsatsen avslutas med en diskussion för att reflektera över uppsatsen och dess innehåll.

3 Teori

Den första delen av teorin behandlar fakta om frisörbranschen, medan den andra redogör för en attitydundersökning till svartarbete bland frisörer. All data är inte relevant för frågeställningen, men behandlas ändå för att ge en bredare förståelse för ämnet.

3.1 Frisörbranschen

Kristdemokraterna gjorde 2002 ett inlägg om schablonbeskattning av frisörbranschen⁵. Samtliga uppgifter i detta kapitel är hämtade från detta inlägg. Där framgår det att frisörbranschen består av cirka 10 000 företag varav en majoritet är enmansföretag. Vidare menar de att uppgifter om frisörbranschens omsättning är mycket osäkra. Enligt Statistiska centralbyråns undersökning från 1995 har hushållen varje år utgifter för hårvård på cirka 5 miljarder varje år. Samma år omsatte frisörbranschen 3,5 miljarder kronor enligt de mervärdesskattedeklarationer som gjordes. Tyvärr saknas en definition av vad statistiska centralbyrån menar med begreppet ”hårvård”. Det kan bara antas att det förutom klippning i detta begrepp även ingår hårvårdsprodukter (som även säljs utanför frisörsalonger), vilket gör det svårt att uppskatta nivån på skattefusket.

Enligt skattemyndigheten är det heller inte ovanligt att de frisörer som uppger en intäkt på 5000-7000 kronor i månaden i själva verket döljer en betydande del av sina intäkter och uppvisar bara en liten intäkt för att kunna dra av moms. Skattemyndigheten brukar vanligtvis i sådana fall ställa frågan till näringsidkaren hur han eller hon överhuvudtaget kan överleva med så lite intäkter, men då det inte går att bevisa någonting klarar sig frisörföretagaren undan.

Ett problem inom frisörbranschen, som kan leda till skattefusk är överutbudet av frisörer. Enligt en artikel på Internet⁶ har Åke Berggren, förhandlingschef på branschorganisationen Sveriges frisörföretagare, sagt i en tidningsintervju att *”Konkurrensen i frisörbranschen har ökat kraftigt de senaste åren. Det beror bland annat på att samhället frikostigt delar ut starta eget-bidrag. Det finns idag 20 000 personer som arbetar inom frisörbranschen. Det innebär att vi skulle behöva en befolkning på 20 miljoner invånare för att klara en rimlig lönsamhet på ett hederligt sätt.”*

⁵Lantz, Kenneth & Brus, Sven. Ett klipp för hederligheten. <http://www.kristdemokraterna.se/downloads/470/klipp.pdf> 2005-05-16

⁶Krogbranschen - en soppa som blivit en såpa. <http://www.bgf.nu/fiin/2003/032a.html> 2005-05-16 19:10.

3.2 Attitydundersökning

En rapport från Ekobrottsmyndigheten 2001 ligger i linje med vad Statistiska centralbyråns undersökning antyder, nämligen att det förekommer ett omfattande skattefusk i frisörbranschen. Man lät Skandinavisk opinion genomföra en attitydundersökning i Malmöområdet⁷.

I undersökningen framkom det att:

- 66 procent av det tillfrågade uppgav att det är oviktigt eller mycket oviktigt att få kvitto hos frisören.
- 45 procent av de tillfrågade uppgav att de tror att det förekommer svartarbete i ganska stor utsträckning eller i mycket stor utsträckning. Undersökningens definition av svartarbete skiljer dock från vår. Deras omfattar antagligen även frisörsalongernas skattefusk.
- 63 procent av det tillfrågade ansåg att det är ganska eller mycket viktigt att göra något åt svartarbete i frisörbranschen.
- 63 procent av det tillfrågade skulle föredra en certifierad frisör.

Vidare anser 64 procent av frisörerna själva att de utsätts för konkurrens från företag som skattefuskar enligt Skattestatistisk årsbok 2001⁸. Andelen svenska företagare generellt, som anger att de utsätts för olaglig konkurrens, är 16 procent.

⁷ Branschsanering och andra metoder mot ekobrott. SOU 1997:111.

⁸ Skattestatistisk årsbok 2001. http://skatteverket.se/broschyror/152/15204/15204_pdf.html 2005-05-17 09:27

4 Empiri

Empirin består av tre delar, dels en enkät vars syfte det är att undersöka hur vanligt det är att klippa sig svart. Den andra delen består av intervjuer med frisörer, och deras syn på svartarbete. För att klarlägga arbetslöshetssituationen bland frisörer redovisas en intervju med Åke Berggren som är ansvarig för bland annat företagarfrågor på Frisörföretagarna.

4.1 Enkätundersökning

En enkät utformades med en huvudfråga och fyra följdfrågor (se bilaga 1). Frågorna var korta och lättförståeliga med enkla svarsalternativ, för att det ska gå snabbt att fylla i enkäten. Fördelen var även att det på kort tid var möjligt att få 130 svar, vilket ökar reliabiliteten för undersökningen jämfört med om den skulle omfattas av färre deltagare. Nackdelen var att vissa avvisade oss när vi undrade om de kunde svara på några frågor, så fort de visste att ämnet handlade om något olagligt. En annan nackdel var att vissa svarade utan att tänka efter ordentligt.

De tillfrågade ombads att ange kön och ålder, för att vi i efterhand ska kunna analysera om dessa demografiska skillnader har en påverkan på resultatet.

Indelningen av ålder har baserats på livsfas, enligt följande generaliseringar:

<20 år:	Hemmaboende
20-30 år:	Etableringsfas
31-40 år:	Yrkeskarriär
41-65 år:	Väletablerad
65+:	Pensionär

Generaliseringarna (som får anses vara mycket grova) är tagna från läroboken *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod* av Johannesen & Tufte⁹. Deras åldersfördelning ser dock något annorlunda ut. Tanken med denna fördelning är att utreda om livsfas påverkar valet att klippa sig svart. I efterhand kan det dock konstateras att fördelningen är klumpigt gjord, med stora skillnader i hur många år som ingår i varje kategori. I och med att respondenterna kryssat i en ruta för sin kategori kan fördelningen ej heller ändras i efterhand.

⁹ Johannesen, A & Tufte, Per Arne (2003), *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*, Liber

Huvudfrågan löd på följande sätt; *"Har du någon gång klippt dig svart?"*. Detta ger underlag för hur stor andel av befolkningen som blir klippta svart. Respondenter som svarade *"Ja"* på huvudfrågan fick gå vidare till följdfrågorna, medan de som svarat *"Nej"* var klara med enkäten.

Då vi avgränsat oss genom att ej ta hänsyn till de salonger som fuskar med skatten, användes inte *"vet ej"* som svarsalternativ. Istället bad vi respondenterna enbart svara ja om de själva varit medvetna om att de betalat skattefria pengar för en klippning. De som under undersökningens gång sa att de inte visste om de klippt sig svart, ombads att svara nej på frågan. I efterhand kan vi dock konstatera att frågeformuläret borde ha haft med svarsalternativet *"vet ej"* för att underlätta för både oss och respondenterna att få fram ett mer rättvisande svar.

Följdfrågorna behandlar vad det kostar att klippa sig svart och den främsta anledningen till deras val att klippa sig svart. Det frågades även hur ofta det förekommit att intervjuobjektet klippt sig svart.

Populationen avser Stockholm läns befolkning. Undersökningen är dock inte tillräckligt omfattande för att kunna ses som gällande för befolkningen i stort, utan skall snarare ses som en fingervisning om hur vanligt det är med svartarbete. De tillfrågade fanns på Kungsholmen, i Akalla, Jakobsberg och Södertälje, som var dels främlingar, bekanta, släktingar eller arbetskamrater till författarna.

När vi hade fått in alla enkäter, sammanställde vi svaren och sorterade dem efter kön och ålder. För att resultatet skall bli mer överskådligt är svaren illustrerade genom diagram och tabeller. Se bilaga 2.

4.2 Intervjuer med frisörer

Enkätundersökningen följdes upp av en kvalitativ undersökning, där vi intervjuade åtta salonger i Stockholms län. Urvalet skedde på grund av tidsbrist utan förbokning av tid, och salongerna valdes ut efter närhet till Södertörns Högskola (ett bekvämlighetsurval). Detta gav intervjuer från tre frisörsalonger i Södertälje centrum, två i Tumba centrum och tre i Huddinge centrum med omnejd.

Frisörerna som blev intervjuade konfronterades först med empirin från enkätundersökningen för att sedan bli intervjuade efter frågor. Frågorna och svaren återfinns i bilaga 3.

4.3 Intervju med Åke Berggren

För att komplettera uppsatsen med information om frisörer intervjuades tidigare nämnda Åke Berggren, förhandlingschef på branschorganisationen Sveriges frisörföretagare över telefon.

5 Resultat

5.1 Enkätundersökningen

Det totala antalet medverkande i enkätundersökningen var **130**, varav **74** var kvinnor och **56** var män (se diagram 1, bilaga 2). I enkäten delades även respondenterna in efter ålder (se diagram 2, bilaga 2).

Resultatet vi fick av vår enkätundersökning var att nära hälften (**45 %**) av respondenterna någon gång hade klippt sig svart. Av kvinnorna var det **49 %** som svarade ja, och bland männen var det **39 %** (se diagram 3, bilaga 2). Det fanns dock en stor osäkerhet kring frågan om de klippt sig svart, då många ansåg att de faktiskt inte visste med tanke på att de inte alltid fått ett kvitto.

Sett utifrån ålder är skillnaden mellan könen försumbar i alla ålderskategorier utom den första, yngre än 20 år. Bland dessa har **18 %** av männen mot **64 %** av kvinnorna svarat ja på frågan om de någon gång klippt sig svart (se tabell 2, bilaga 2). Urvalet är dock lågt bland männen i denna kategori, vilket gör det svårt att generalisera utifrån resultatet.

Övriga kategorier har endast sorterats utifrån kön, då det ej påvisats någon intressant skillnad mellan de olika åldersgrupperna.

En fråga ställdes till de 58 som svarat ja på frågan om de någon gång klippt sig svart, och den löd "*Hur ofta klipper du dig svart?*". Svartalternativen var "*Någon enstaka gång*", "*Sällan*" och "*Regelbundet*". Eftersom svartalternativen "*Någon enstaka gång*" och "*Sällan*" kan uppfattas som snarlika begrepp valdes att slå samman dessa till en kategori, "*Sällan*".

Då begreppen sällan och regelbundet inte är absoluta, har en tolkning av svartalternativen skett från respondentens sida. De har med största sannolikhet tolkat begreppen något olika, vilket medför att resultatet från frågan blir oklart. Resultatet av frågan är dock att av alla kvinnor som ingick i undersökningen var det totalt ca **24 %** som svarade att de klipper sig svart regelbundet. Bland männen var motsvarande siffra **13 %**. Svaren kan närmare studeras i diagram 4, bilaga 2.

En fråga i enkäten lyder "*Hur mycket kostar klippningen generellt?*", och den intervjuade ombuds ange ett belopp i kronor. Denna fråga var en följdfråga, som besvarades av de som svarat "*Ja*" på frågan om de någon gång klippt sig svart, för att ta reda priset för denna tjänst. En majoritet (38 stycken) svarade att det kostar **100 kronor** i genomsnittligt pris. Resultatet kan utläsas i diagram 5 (bilaga 2).

På frågan "*Vilken är den främsta anledningen till att klippa sig svart?*" fanns svarsalternativen "*Pris*", "*Tillgänglighet*", "*Tidsbesparing*" samt "*Annan*" att välja mellan. Det var **58 %** av det totala antalet tillfrågade som såg priset som en avgörande faktor. (Resultatet för kvinnor finns att läsa i diagram 6, och män i diagram 7).

5.2 Intervjuer med frisörer

Vårt resultat från intervjuerna med frisörer var varierande. Vissa ansåg att de inte känner av någon konkurrens eftersom de erbjuder bättre service än de som klipper till lägre priser, både på salong och utanför. Detta fick vi som svar från de mer exklusiva salongerna, som tar omkring 400 kronor för en klippning.

Andra menade att de känner av konkurrens, då de dels är tvungna att ha relativt höga priser för att kunna täcka sina omkostnader, som är betydligt högre än för de som klipper svart utanför salong. De känner sig även tvingade att försöka sänka sina priser för att kunna behålla kunder. Detta problem skapas delvis på grund av att det finns de som klipper svart och därmed tar lägre priser.

5.3 Intervju med Åke Berggren

Dels undrade vi över hur många som utbildas som frisörer. Enligt Berggren är antalet nyexaminerade som går ut frisörskolor i Sverige cirka 700 personer per år. Av de nyexaminerade frisörerna, finns omkring 120-130 personer inom Stockholms län.

I intervjuerna med frisörerna menade en frisör att med tanke på att antalet nyexaminerade med frisörutbildningar överstiger antalet anställda så är det troligt att de som inte får något arbete väljer att klippa svart. Detta svarar Berggren med att det inte finns någon arbetslöshet i praktiken, men att många unga frisörer väljer att klippa svart eftersom deras lön är så pass låg.

Enligt Åke Berggren finns arbetslöshet bara teoretiskt. När en frisör anmäler sig som arbetssökande på arbetsförmedlingen och sedan byter yrke är personen fortfarande registrerad som frisör. Detta gör att siffrorna blir missvisande.

En annan fråga var om det existerar något prisgolv för en klippning. Åke svarade med att något sådant inte förkommer. Anledning till frågan var om ett eventuellt prisgolv kan komma att skapa konkurrens mellan de frisörer som klipper hemma och de som klipper på salong.

6 Analys

Vårt syfte med detta arbete var att få fram hur ägare av frisörsalonger upplever konkurrens-situationen, när det finns människor som väljer att klippa sig svart.

Enkätundersökningen omfattades av fler kvinnor än män. För att resultatet inte ska bli snedvridet var det därför viktigt med en indelning mellan könen, då det enligt vår undersökning föreligger en skillnad mellan män och kvinnor när det gäller att klippa sig svart. Bland kvinnor är det något vanligare, knappt hälften dvs. omkring 50 %, har klippt sig svart jämfört med männen där knappt 40 % svarar att de klippt sig svart.

Med tanke på hur små skillnader som erhöles mellan de olika ålderskategorierna (samt att dessa dessutom var klumpigt indelade från början) tas ingen hänsyn till ålder i analysen.

Priset ses som den klart dominerande faktorn till att man väljer att klippa sig svart, då majoritet av de tillfrågade anger pris som främsta orsak. Enligt vår enkät ligger priset för att klippa sig svart (medianpriset är 100 kronor) oftast klart under vad man generellt betalar för att klippa sig i en traditionell salong.

Arbetet är begränsat till Stockholmsområdet, och urvalet är icke-slumpmässigt. Det kan därför vara svårt att fastställa om insamlade data är representativ för befolkningen i stort. Resultatet är dock i linje med den attitydundersökning som redovisas i kapitel 3.3.

7 Slutsats och diskussion

Frågeställningen för denna uppsats är *Hur påverkas konkurrensituationen i frisörbranschen av att individer väljer att klippa sig svart?*

Enkätundersökningen gav en skillnad i fördelning mellan män och kvinnor på svaren till våra frågor. Vad denna skillnad beror på kan endast spekuleras i. En anledning skulle kunna vara att kvinnor generellt sett spenderar mer pengar på hårvård, vilket gör att de i större uträkning än män klipper sig svart för att spara pengar.

Frågeformuläret var utformat för att ge svar på om ålder (livsfas) är en oberoende variabel till att klippa sig svart. Vår undersökning kunde ej stödja att så var fallet. Detta delvis på grund av den klumpiga indelningen av åldersgrupper, men även på grund av att skillnaden mellan de olika ålderskategorierna var liten.

Genom våra intervjuer fick vi ut att hälften av frisörerna anser att svart arbete inom hemmen inte har en stor påverkan på frisörbranschen. Det är snarare skattefusket som pågår inom frisörbranschen som utgör en påverkan. Frisörerna menade att skattetrycket från staten är en orsak till skattefusk.

Den andra hälften kände en viss påverkan från svart arbete som främst har effekt på prissättningen. För att de ska täcka sina omkostnader kan de inte ha lägre priser än vad de redan har. De har kostnader för personal, hyra, el, material m.m. som deras intäkter ska täcka. En av frisörerna hade planer för en prissänkning. Frisören menade att svart arbete har lett till att hennes konkurrenter tar ut lägre priser och för att få en större kundkrets måste hon sänka sina priser.

Hälften av de intervjuade frisörerna hävdade att de inte påverkades av svart arbete, och den andra hälften menade att de påverkades. Vår slutsats blir att frisörbranschen i helhet påverkas av att svart arbete förekommer bakom stängda dörrar. Att de påverkas av skattefusket inom frisörbranschen är inte relevant i denna uppsats.

Då det är låga löner bland unga frisörer i Stockholm kan det vara en av förklaringarna till att de väljer att klippa svart, menade Åke Berggren, förhandlingschef på branschorganisationen Sveriges frisörföretagare, i sin intervju.

Från början trodde vi att det skulle vara väldigt lätt att hitta personer som klipper sig svart och att andelen skulle bli relativt hög, det visade sig snarare att många personer ställde sig osäkra till om de någon gång klippt sig svart eftersom de faktiskt inte visste. I vår undersökning hade vi inte med ”vet ej” som svarsalternativ. Ett nej på frågan innefattar därmed de som klipper sig på salong och misstänker att de inte betalar någon skatt, till exempel på grund av en orimligt låg prisnivå.

I efterhand kan det konstateras att resultatet från enkäten skilde sig åt geografiskt. Det är tyvärr inget som vi har tagit hänsyn till tidigare i uppsatsen, då vi saknar substantiella data för detta. Dessa skillnader hade varit intressanta att gå in mer på djupet med. Nedan ges dock kort reflektion av det vi lade märke till under insamlingen av data.

Ungefär hälften av personerna tillfrågades på Kungsholmen. Här var inställningen till våra frågor ganska negativ. En del menade att de inte trodde på att svartarbete förekommer. Andra tyckte att det var onödigt eftersom det faktiskt finns frisörsalonger med låga priser. Flera respondenter hade svårigheter med att besvara huvudfrågan då de inte visste om de hade betalat med vita eller svarta pengar trots att de klippt sig på salong. Vi fick ingripa och förklara för dem att det endast gällde när de var medvetna om att de betalade med svarta pengar.

Inställningen ute i Södertälje, Tumba och Huddinge var annorlunda. Där var det ett stort antal individer som svarade ja på huvudfrågan och hade lätt för att ange anledning. Det var ingen som undrade över huvudfrågan, och framförde sina personliga åsikter om ämnet. De verkade vara medvetna om att svart klippning förekommer och att det allt mer blivit socialt accepterat.

Källförteckning

Berggren, Åke. Förhandlingschef på branschorganisationen Sveriges frisörföretagare.
2005-05-19

Branschsanering och andra metoder mot ekobrott.
SOU 1997:111.

Edling, Stig. *Krogfiffel – rena vardagsmaten.* Tidningen Vi, nummer 17/18 1998.
<http://kaf.t.se/krogen.htm> 2005-05-26

Hansson, Ingemar. *Sveriges svarta sektor.* Beräkning av skatteundandragandet i Sverige.
RSV rapport 1948:5

Johannessen, A & Tufte, Per Arne (2003), *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*, Liber

Krogbranschen - en soppa som blivit en såpa.
<http://www.bgf.nu/fiin/2003/032a.html> 2005-05-16

Lantz, Kenneth & Brus, Sven. *Ett klipp för hederligheten.*
<http://www.kristdemokraterna.se/downloads/470/klipp.pdf> 2005-05-16

Lindblad, Inga-Britt, *Uppsatsarbete. En kreativ process.* Studentlitteratur.

Ludvigsson, Bengt. *Re: RSV och modsens dubbelmoral.*
<http://www.friktion.se/83/c.html> 2005-05-26

Skattestatistisk årsbok 2001.
http://skatteverket.se/broschyror/152/15204/15204_pdf.html 2005-05-17

Tengblad, Åke. *Beräkningar över den svarta ekonomin i Sverige.*
RRV rapport 1998:28 Svart arbete 2: Omfattning, bilaga 1.

Bilaga 1: Enkätundersökning svartarbete bland frisörer

Jag är man kvinna

<20 20-30 31-40 41-64 65+

Har du någon gång klippt dig svart?

- Ja
- Nej

Om du svarat **ja**, gå vidare till frågorna nedan.
Om du svarat **nej**, tack för din medverkan!

Hur ofta klipper du dig svart?

- Någon enstaka gång
- Sällan
- Regelbundet

Hur mycket kostar klippningen generellt?

_____ Kr

Vilken är den främsta anledningen till att klippa sig svart?

- Priset
- Tillgängligheten
- Tidsbesparingen
- Annan

Tack för Er medverkan!

Bilaga 2: Resultat från enkätundersökningen

Kön

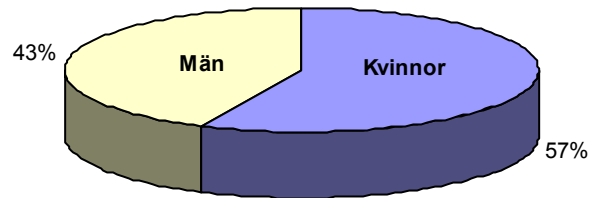

Diagram 1. Fördelningen mellan män och kvinnor i enkätundersökningen

Ålder

Fördelningen av ålder i undersökningen ses i diagram 2 nedan. För en fördelning av kön och ålder tillsammans, se tabell 1 i bilaga 2.

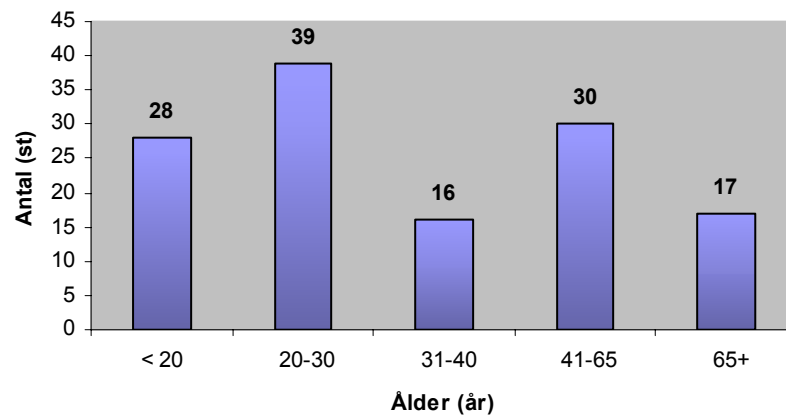

Diagram 2. Fördelning av ålder i enkäten.

Ålder	Kvinnor	Kvinnor (%)	Män	Män (%)	Tot (%)
< 20	17	13,1 %	11	8,5 %	21,5 %
20-30	26	20,0 %	13	10,0 %	30 %
31-40	7	5,4 %	9	6,9 %	12,5 %
41-64	18	13,8 %	12	9,2 %	23 %
65+	6	4,6 %	11	8,5 %	13 %
Σ	74	57 %	56	43 %	100 %

Tabell 1. Fördelning av ålder och kön, efter antal och procentenheter i enkäten.

Har du någon gång klippt dig svart?

Diagrammet nedan redovisar svaren på frågan "Har du någon gång klippt dig svart?". Alternativen att välja mellan var endast "Ja" och "Nej". Totalt, av de 130 personer som ingick i enkäten var det 58 stycken (eller 45 %) som svarade ja. Av kvinnorna var det 49 % som svarade ja, och bland männen var det 39 % (se diagram 3).

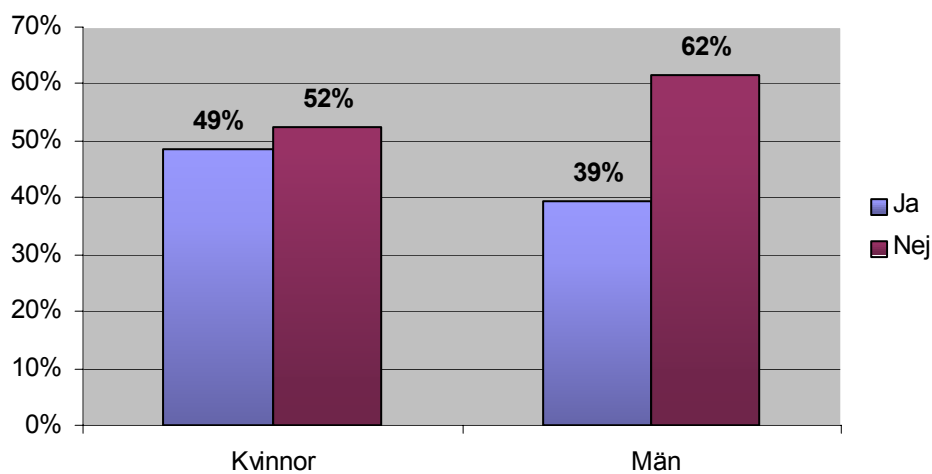

Diagram 3. Svaren ja och nej på frågan "Har du någon gång klippt dig svart?" sorterade efter kön.

Resultatet från samma fråga, uppdelat även efter ålder ges i tabell 2.

Ålder	Män Ja	Män Nej	Kvinnor Ja	Kvinnor Nej
<20	18,2 %	81,8 %	64,7 %	35,3 %
20-30	46,1 %	53,9 %	57,6 %	43,4 %
31-40	33,3 %	66,7 %	42,8 %	57,2 %
41-64	50 %	50 %	39,2 %	60,8 %
65+	45,5 %	54,5 %	50 %	50 %

Tabell 2. Svaren ja och nej på frågan ”Har du någon gång klippt dig svart?” sorterade efter kön och ålder.

Hur ofta klipper du dig svart?

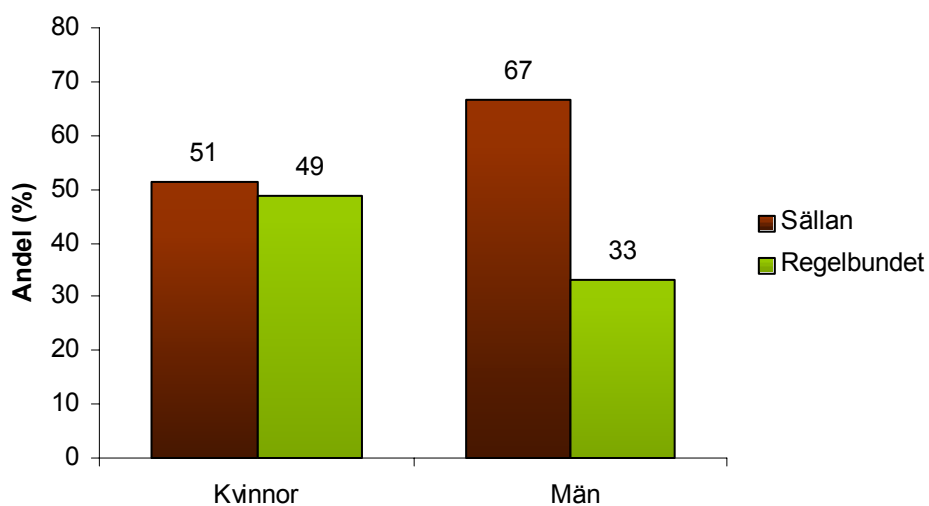

Diagram 4. Svaren någon sällan och regelbundet på frågan ”Hur ofta klipper du dig svart?” sorterade efter kön.

Hur mycket kostar klippningen generellt?

Skalan på x-axeln är linjär fram till 150 kronor, därefter approximativt logaritmisk.

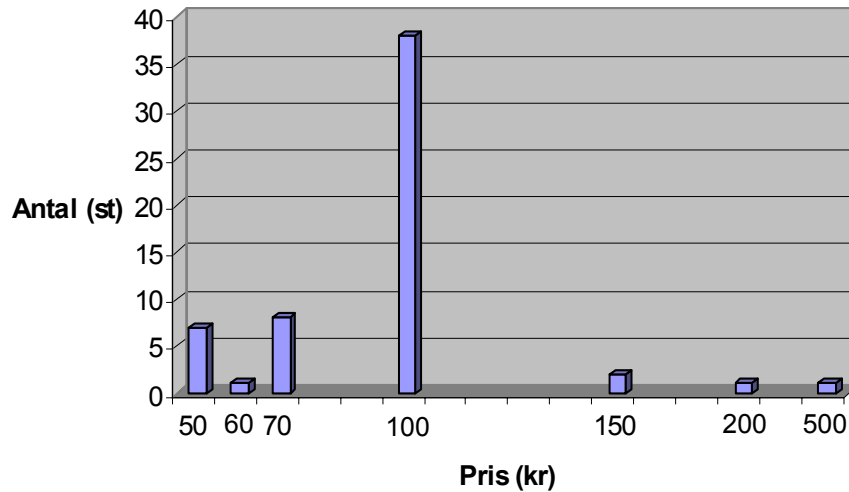

Diagram 5. Svaret på frågan "Hur mycket kostar klippningen generellt?" sorterat efter pris och antal.

Vilken är den främsta anledningen till att klippa sig svart?

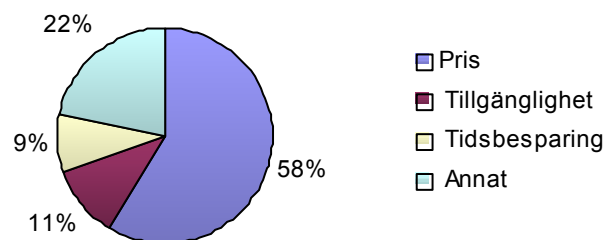

Diagram 6. Fördelningen av svar på frågan "Vilken är den främsta anledningen till att klippa sig svart?" bland kvinnor.

Den främsta anledningen till att klippa sig svart bland män

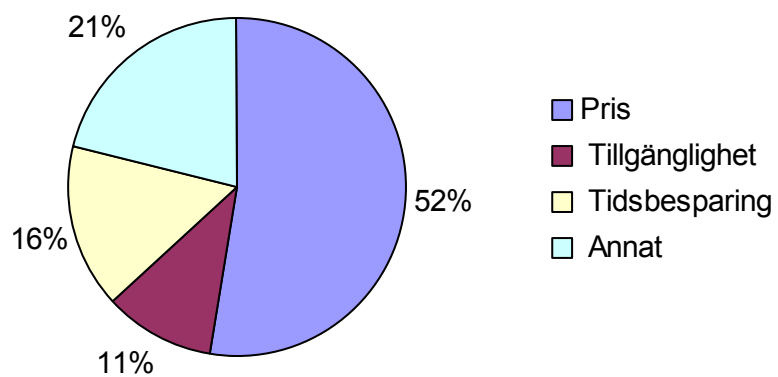

Diagram 7. Fördelningen av svar på frågan "Vilken är den främsta anledningen till att klippa sig svart?" bland män.

Bilaga 3: Intervjuer med frisörer

- Första frågan var *"Hur tror du att salongen påverkas av att människor klipper sig svart?"*

Hälften av de intervjuade svarade att de inte kände en stark konkurrens. Av dessa var majoriteten salonger med högre priser, och som skaffat en etablerat kundkrets. De ansåg att de erbjöd en så pass hög service och standard, och att det var viktigare för kunderna än priset.

Den andra hälften svarade att de kände sig hotade av att det förekommer svartarbete inom deras bransch. Dessa hade redan pressade priser som låg mellan 120-180kr.

- Den andra frågan löd enligt följande: *"Hur har svartarbete påverkat din salong med prissättning osv..?"*

Tre stycken tyckte att svartarbete påverkade deras prissättning. De menade att svartarbete är ett hinder för prishöjning inom frisörbranschen. Då det finns människor som arbetar svart och tar låga priser blir det ett hinder för frisörerna att höja sina priser ytterligare. De menar att det i längden leder till att de stegvis förlorar sina kunder.

De med låga priser menade att de redan har tillräckligt låga priser. För att kunna expandera behöver de höja priset vilket de påpekade att det i dagens läge inte finns utrymme för. Ett par drev frisörutbildningar där elever klipper för 50 kr.

De dyrare salongerna hade redan så pass höga omkostnader, vilket gjorde det omöjligt att sänka priserna.

Endast en av de tillfrågade planerade att sänka sina priser, för att försöka öka sin kundkrets. Ytterligare en planerade att stegvis höja priset. De resterande var nöjda med sina priser.

De med höga priser ansåg att de inte kunde sänka sina priser oberoende hur stor konkurrensen var, beroende på höga omkostnader.

- *I café- och restaurangbranschen är det vanligt att anställa personal svart för att det är det enda sättet för caféet att överleva¹⁰. Hur ser situationen ut i frisörbranschen enligt dig? Har den samma problem? I större eller mindre omfattning?*

De tillfrågade menade att det är lättare att omsätta personal inom restaurangbranschen än inom frisörbranschen. Anledningen var att kunder kan uppfatta frisörsalongen som oseriös när den byter personal för ofta. En av de intervjuade hävdade att han inte personligen har några större svårigheter med rekrytering av personal, eftersom han driver frisörutbildning som inte skapar några personalkostnader.

En ägare till en exklusivare salong upplevde det dock som ett problem att få tag på tillräckligt kompetent personal, trots det stora utbudet av frisörutbildningar.

- *Hur stor del av priset på en klippning blir över efter avdrag för hyra/värme/el/material/skatter etc.?*

Svaren varierade på grund av de har olika omkostnaderna. I princip alla menade att det inte blir mycket över. Flera klagade över att det är en tuff bransch som det är mycket svårt att bli rik på.

- *Har det hänt att du klipper dina vänner och/eller bekanta privat? Hur ofta?*

Avslutningsvis försökte vi få fram huruvida de själva någon gång har klippt någon för svarta pengar. Svaren vi fick blev ett nej från samtliga. Tre av åtta svarade att de klipper familj och nära vänner privat, men att de då inte tar betalt. Den sista frågan är naturligtvis svårt att mäta sanningshalten av.

¹⁰ Edling, Stig. Krogiffel – rena vardagsmaten. Tidningen Vi, nummer 17/18 1998.